

Klica TRIGLAVA

ž e l i

VESELO VELIKO NOČ

LETO IX.

17. MARCA 1956.

ŠTEV. 185.

CERKEV

Pismo uredniku, ki ga danes objavljamo na prvem mestu, zadeva tako kočljivo točko, da se nam zdi potrebno o stvari znova spregovoriti. Pismo je kočljivo tudi zato, ker nam na precej vpadljiv način pripisuje neiskrenost kot smo pisali v uvodniku zadnjega KLICA TRIGLAVA ob priliki osemdesetletnice papeža Pija XII.

Jasno in odločno ponovimo, da je božanstvo Jezusa Kristusa in nje govo zagotovilo o nezmotljivosti prvega apostola - in njegovih naslednikov - za nas stvar vere.

Ko smo razpravljali in razvijali svoje misli ob Kristusovih besedah, smo nedvoumno povedali, da se ta nezmotljivost nanaša samo na vprašanja vere in morale, kot to rimska Cerkev sama uči in se tega dosledno drži.

S tem pa nismo rekli, da Cerkev odnosno njeni predstavniki ne bi ob različnih prilikah posegali v politiko. Kadarkoli se je to zgodilo, je običajno prišlo do reakcije odnosno negativnih posledic. Kajti vsak do, ki se ukvarja s politiko, mora biti pripravljen na kritiko in opozicijo. Kot smo pisali lani: "Če torej duhovnik, kot vsak drug državlján, izkorišča svoje talente na političnem polju, potem se ne more sklicevati na dvoje duhovništvo, kadar naleti na nasprotnike. Kritika v tem primeru nima nobene zveze s klerikalizmom ali liberalizmom."

Zato smo protestirali, ko smo se spominjali, kako se je papež uklo nil fašističnemu režimu in dosegel umik slovenskega nadškofa in zmerne ga italijanskega škofa. Zato smo obsojali nadškofa, ki ni bil naklo = njen slovenskemu jeziku in slovenskih župnijah. Obsojali smo nadškofa - pesnika, ki je skladal himne na čast kralju Aleksandru in poglavniku Paveliću, in obsojali smo duhovnika, ki je vabil begunce, naj se vrnejo v Jugoslavijo. Podobnih primerov bi lahko še našteali. Zato smo znova in znova pozivali, naj se duhovniki rajši posvete v celoti poklicu, za katerega so bili posvečeni. To bo služilo večji slavi in časti Božji pa tudi ugledu Cerkve in duhovnikov samih. Toda po drugi strani prav tako razumemo vsakršno reakcijo katoliške hierarhije na kakršnokoli politiko s protikrščanskimi načeli in težnjami. Na nesrečo pa je prav tu pogosto težko točno določiti vzrok spora. Gre namreč - pred = vsem v Evropi - za zgodovinski razvoj, za zgodovinske činitelje, s katerih posledicami ali nasledki se srečujemo še danes.

To je dobro čutil ameriški jezuit o. John LaFarge, ko je v knjigi "The Manner Is Ordinary" zaključil svoje vtise po obisku srednjeevropskih katoliških dežela takole: "Težko je vedeti, kaj je koncem koncev bolj usodepolno, vmešavanje cerkvenih činiteljev v zadeve naroda preko njihove pristojnosti, ali pa vmešavanje države v crkvene zadeve, kar po navadi sledi prvemu. Tako se ta dva zla prepletata v začaranem krogu s poraznimi posledicami za vse."

Toda kljub temu Kristusova Cerkev ostaja nezmotljiva, kadar preko papeža "ex cathedra" uči vero in moralo. Dosledno temu je pravilna izjava tudi angleškega katoliškega župnika: "Mi katoličani smo si edini le v enem, to je v veri in morali. V vseh ostalih zadevah pa imamo vsak svoje mnenje."

"NA PRODAJ NISMO SLOVENI NIKDAR!"

(Finžgar)

Proti koncu marca se bomo ob petnajsti obletnici spominjali usode polnih marčnih dogodkov iz leta 1941. O zadevi je bilo že pisano veliko; vedno daljša je vrsta onih, ki bi si hoteli iz 27. marca skovati kapital, in vedno krajša vrsta onih, ki niso še obmolknili ob 25. marcu.

Ker je tako na eni strani vedno več ust, ki hočejo avtoritativno govoriti o vzrokih in povodu za državni udar, in vedno manj glasov o pravi vsebini pristopa k Trojnemu paktu, je tako še vedno težko ugotoviti dejansko razmerje med enim in drugim. Ko bodo objavljeni zadevni jugoslovanski dokumenti in spomini nespornih avtorjev puča, bo sodba lažja in zaključek jasan.

Vendar je iz 27. marca vsaj v enem - bistvenem - pogledu mogoče izvajati nauk, brez ozira na to, če ga je povzročila prosoiščna politika Cvetkovićeve vlade ali pa popuščanje iste vlade Hrvatom. Tudi ne glede na število žrtev, ki jih je posledično zahteval državni udar naslednjega leta, odnosno ne glede na brezplošno ugibanje, če bi žrtev - v krvi in imovini - bilo manj, če bi stali ob Hitlerju. In brez ozira na to, če si zasluge za 27. marec zdaj lastijo tudi komunisti ali če so samo komunisti potegnili kapital iz njega, kot se rado naglaša v desničarskem emigrantskem tisku.

Vse to ni bistveno, ako gledamo na državni udar 27. marca 1941. iz pravilne perspektive. Ta dogodek je namreč v živi zvezi z vso jugoslovansko politiko dolga leta nazaj. V enem ali drugem pogledu - zunanje-političnem ali notranje-političnem - je prevrat sad nedemokratske politike jugoslovanskih režimov in vlad dobrih 15 let nazaj. Naj že bosta Aleksander ali Pavel ali pa njuni mandatorji, njihovo politiko je ti - stega 27. marca zadelo p r e k l e t s t v o s a m o v o l j e. Ako bi se vlade vseskozi opirale na redni parlament, bi se njihova politika ter narodovo mnenje težko odtujila in prevrat bi bil neverjeten ali ne izvedljiv. Ker pa beograjski parlament ni predstavljal narodne volje in ker je zlasti poslednja "vlada 25. marca" poslovala celo mimo že - tak operetnega parlamenta, ni bilo popolnoma nič presenetljivo, da je prišlo do reakcije ob najbolj kritičnem trenutku, ko smo se kot država praktično vključevali v ogabni "Novi red". Popolnoma vseeno je potem, če se je ta reakcija najprej oblikovala v oficirski zaroti ali študentskih demonstracijah, v generalnem štrajku ali pa tuji intervenciji, v gverili in sabotažah ali pa v jugoslovanski Šentjernejski noči. Na samovoljo je bilo odgovorjeno pač s samovoljo. Ne prvič in gotovo ne poslednjič v človeški zgodovini. Da se je ta upor, ki se je v tisti noči od 26. marca na 27. marec izoblikoval v oficirskem puču, oslanjal na razpoložene množice, smo bili priča 27. marca. Reakcija je bila daleč preveč spontana, da bi jo mogel kdorkoli pripisovati pobudi redkih komunistov. Tedaj je pač izražal svojo voljo narod, ki se Nemcem ni hotel prodati, a je izraziti drugače ni mogel!

JUGOSLAVIJA IN ZAPAD

Naš list je bil že pred zaključkom redakcije, ko smo prejeli vest o Titovem govoru, v katerem se je pritoževal nad poraznim vplivom zapadnih "demokratskih" in "buržoaznih" idej med jugoslovansko mladino. Isto vprašanje je nekaj dni prej obravnaval tudi Glavni odbor Socialistične zveze v Sloveniji. O stvari bomo obširneje pisali - tudi v zvezi z zadnjimi partijskimi konferencami - prihodnjič.

V želji, da bi naročniki prejeli KLIC TRIGLAVA čimprej po zaključku redakcije, nam je uspelo izid lista tako spremeniti, da bo odslej izhajal vsako 1. in 3. soboto v mesecu

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja 1. in 3. soboto v mesecu.

namesto 1. in 3. ponedeljek kot do - slej. Zaradi vmesne nedelje bo tako list marsikje dostavljen s pošto en ali celo več dni preje.

KOMUNISTIČNI PORAZI - FRONTALNO IN Z BOKA

Okrajne konference Zveze Komunistov (ZK) Slovenije so se pričele z okrajno konferenco v Ljubljani 27.januarja. Tej so sledile nato konference v Kranju, Celju, Murski Soboti, Novi Gorici, Kopru itd. Objavljena poročila govore zelo malo o doseženih uspehih, zato pa več o slabostih organizacije ZK in nepovoljnem položaju v industriji, kmetijstvu, družbenem upravljanju, in kulturi. Ker je snovi bilo, se bom zadržal samo na najvažnejših točkah.

Na konferenci za ljubljanski okraj sta govorila Boris Kraigher in okrajni sekretar, Janez Vipotnik, ki je ugotovil, da je "hiter demokratski razvoj gospodarskega sistema" navedel nekatere na napačno mišljenje, da jim je vse dovoljeno in da morejo sedaj, ko sede v odborih družbenega upravljanja, krojiti zakone in predpise v skladu s svojimi osebnimi nameni in cilji. Nezakonitost in nerednost sta se tako razrasli, da se neodgovorno trošijo družbena sredstva, špekulira s potovanji v inozemstvo, posveča majhna pozornost proizvodnji in organizaciji dela, podcenjuje organe samouprave, in razvija šovinizem, ki ne računa, da predstavlja Jugoslavija enotno ekonomsko edinico in da je treba v ekonomsko močnejših predelih potrpeti na račun slabše razvitih delov države. Investicijska sredstva se trošijo neekonomično in nerentabilno. Zato so se oblasti odločile, da se poleg drugih n.pr. v ljubljanskem okraju ne bo več gradilo novih tovarn, ampak osredotoči lo na okrepitev obstoječe industrije.

Janko Rudolf je v razpravi izjavil, da gospodarska podjetja ne dosegajo srednje evropske ravni zaradi slabe organizacije dela in neracionalne uporabe delovne sile in materiala, medtem ko je Boris Kraigher poudaril, da komunisti niso enotno in jasno gledali na gospodarske zadeve in s tem povzročili, da se je poslabšal tudi notranje-politični položaj. Eden izmed vzrokov za to je bilo prodiranje kapitalistične mentalitete v glave "dobronamernih komunistov" tako v pogledu gospodarstva kot kulture.

Sekretar okrajnega komiteja v Kranju, Mirko Zlatnar, je ožigosal kot "nava den kapitalistični egoizem" pritožbe, da okraji in republika jemljejo komunam in lokalnim podjetjem preveč sredstev in dajejo nazaj premalo. Za letošnje plane ve čine komunalnih podjetij v Sloveniji je značilno, da predvidevajo nižjo proizvodnjo kot pa lansko leto - ob povečanju delavne sile. Ta problem delovne sile je bil sila kritiziran na vseh okrajnih konferencah in posamezni govorniki so več ali manj odkrito povedali, da je danes delavcev več kot pa je potrebno in to zlasti nekvalificiranih, ki proizvodnji prav za prav ne morejo nič pomagati. Edvard Kar delj se je na okrajni konferenci v Novem Sadu enako zavzemal za večjo delovno storilnost in za tak plačni sistem, ki bo zmanjšal obstoječo delovno silo, t.j. ustvaril nezaposlenost, ki bo preprečila nadaljni odliv delovne sile s podeželja in zmanjšala stroške proizvodnje. Sekretar okrajnega komiteja v Trbovljah, Viktor Kovač, je izjavil, da je bil lanski investicijski plan v trboveljskem okraju pre sežen v taki meri, da je bilo zaposlenih 35.000 delavcev namesto 7.500

V koperskem okraju imajo poleg tega tudi stalno opravka s podcenjevanjem tehničnega strokovnega kadra in odporom proti boljši organizaciji dela. Sekretar Albert Jakopič je poudaril, da je vprašanje višjega življenjskega standarda vprašanje višje delovne storilnosti in proizvodnje in da bi "množice" to pač morale razumeti. Vsi oni direktorji, ki se trudijo, da bi dosegli večjo storilnost in proizvodnjo so običajno predmet vseh mogočih napadov in tarča grdih priimkov. Stane Kavčič je v svojem govoru na konferenci v Novi Gorici izjavil, da so si taki napadi naredili etiketo splošne socialistične parole in da se udarja na levo in desno, čeprav je v marsikaterem primeru vzrok navadna "filistrska zavist in nevoščljivost". Sekretar Tine Remškar je obenem priznal, da se komunisti v posameznih podjetjih boje propagirati večjo delovno disciplino, medtem ko so govorniki na nekaterih drugih konferencah izjavili, da se napore za boljšo organizacijo dela ne pravilno smatra kot ukrepe naperjene proti delavcem. Miha Marinko je v Kranju napadel prakso, da imajo delavci poleg rednega posla še postransko delo, ki jim pri naša lepše denarce. To drugo delo povzroča, da delavci zanemarjajo svoj redni posel in hranijo svoje sile. Celjski sekretar Franc Simonič je dodal, da se premno gi komunisti v podjetjih ne znajo boriti za večjo storilnost, ker ne poznajo osnov nih ekonomskih zakonitosti in tudi zapadajo vplivu "tehnokratov", ki skušajo uva jati "našemu sistemu tuje odnose in metode dela".

Marinko se je enako spraval nad privatne obrtnike, ki da imajo v gospodar-

stvu monopolni položaj, in propagiral ustanovitev obrtniških delavnic pri posameznih podjetjih, ki bi se pečale s popraviljanjem raznih izdelov - zlasti čevljev, katerih popravilo privatnim obrtnikom očitno ne diši. To bi preprečilo, da bi privatni obrtniki delali velike dobičke in zavzemali izreden položaj v družbi.

Pri vseh teh kritikah se je ponavljala opomba, da se napake delajo pred = vsem zato, ker člani partije niso dovolj izoobraženi in se ne znajo zoprtstaviti ško dljivim poskusom na eni strani in pokazati pravilno - marksistično pot na drugi. Vsesplošen je bil klic za strokovno šolanje "kadrov" in za idejno-politično izo = braževanje komunistov in sklenjeno je bilo, da se uvedejo tozadevni seminarji. Stane Kavčič je pojasnil, da je ta proces v smeri kvelitetnega utrjevanja komuni stov vzrok, da sedaj odpada gotovo število komunistov.

Stanje na deželi

Skoro na vseh konferencah so se govorniki pritoževali, da se čuti na vasi vse močnejši klerikalni vpliv, čeprav je Kraigher trdil, da je "sovražnik v fron talni borni uničen in onespobljn za vsako akcijo" in da se idejno-politična borba danes ne vodi več med komunisti in reakcionarji ampak med komunisti in ko munisti, t.j. v lastnih vrstah, kjer se "na čelu reakcionarnih pogledov mnogokrat nahajajo znani komunisti".

Borba za povečanje kmetijske proizvodnje se je, po pritožbah govornikov, vo dila neglede na to, koga se je krepilo na podeželju, t.j. zasebni ali socialistič ni sektor. Veliko število poljedeljskih strojev in traktorjev je zašlo v privat = ne roke in v uprave kmetijskih zadrug so prišli ljudje, ki jim je socialistična preobrazba vasi deveta briga. Vse to je seveda posledica slabe in šibke organiza cije komunistov na deželi. V koperskem okraju n.pr. je 2428 komunistov, ki žive na deželi. Od teh je le 581 "komunistov-kmetov". Organizacije ZK obstojajo le v 186 vaseh od skupnega števila 433. Precej podoben je položaj tudi v ostalih dra jih. V koprskem okraju je vključeno v zadruga 54% kmetov; v okraju Murska Sobota pa le 44%. V ljubljanskem okraju je še najboljše, kjer je vključenih v 123 za = drug okrog 72% kmetov.

Toda kot bi nekateri partijci radi, da bi se ponovno uvedle na deželi meto de izpred leta 1950, ko so kmete s silo naganjali v zadruga, partijski voditelji menijo, da se te metode niso obnesle. Kardelj je v Novem Sadu povedal, da se bo do delovne zadruga razvile v socialistično kmetijsko gospodarstvo samo tedaj, če se bo kmet prostovoljno vključil v zadruga. To pa, je rekel Kardelj, bo storil le tedaj, ako mu bo to prineslo kako gospodarsko korist. Zadruga mora kmetu dokaza ti, da se socialistično kmetovanje bolj obnese kot pa privatno. To bo mogla sto riti s tem, da se bo merila s traktorji napram konjem in volovom privatnega kme ta. Zato je Kardelj poudaril, da je treba sedanjemu stanju, ko privatni kmetje po sedujejo traktorje in druge delavske stroje iz investicij za kmetijstvo, napravi ti konec. S tem, da bo zadruga razpolagala s temi sredstvi, se bo hitro pokazalo, da morejo oni kmetje, ki so člani zadruga in uporabljajo zadružne stroje, proiz = vajati ceneje kot pa oni, ki se drže izven zadrug in uporabljajo stari način kme tovanja.

V kranjskem okraju so občinske konference ZK nerade razpravljale o sociali stični graditvi na vasi, ker je doslej tam vladala velika nejasnost, kaj se sploh namerava doseči z "novimi odnosi na vasi". Pri tem so se sredstva stekala v žepe posameznikov in le mali odstotek akumulacije je šel za napredek kmetijstva. V lju bljanskem okraju je vse družbeno in politično življenje, ki so ga komunisti nače li na vasi, zaspalo in okrajni sekretar Vipotnik je poročal, da komunisti nimajo vpliva niti v gasilskih društvih.

Glavno nado mora ZK polagati sedaj v mlade ljudi na vasi. Te je treba pri dobiti za socialistični način kmetovanja in jih prepričati o koristi, ki jo more jo imeti od tega tako kmetje kot skupnost.

Slabosti na kulturnem področju

Ljubljanski sekretar Vipotnik se je pritožil nad kulturniki, ki razumejo svobodo ustvarjanja kot nekaj, kar ni vezano na materialne in duhovne osnove se danje ureditve v Sloveniji. Svobodo tolmačijo kot pravico do oddaljevanja od ma terialističnega svetovnega nazora in marksizma sploh in celo do negiranja tega

nazora. Vprašanje "idejne čistosti" predavanj na ljubljanski univerzi bo treba postopoma urediti, zlasti še pa bo treba razčistiti pojme med komunisti, od katerih jih je 700 med študenti in 150 med profesorji, docenti in asistenti.

Boris Kraigher je zatrdil, da je docela neupravičeno, da slovenski znanstveniki, umetniki in kulturniki iščejo vzorov za svoje ideale na Zahodu. To iskanje je "brezperspektivno in znak izgubljanja vere v socialistično perspektivo in zaupanja v "naše lastne sile". V glorificiranju svobode dejavnosti in demokracije na Zahodu vidi Kraigher prodor mentalitete starega časa, mentalitete nasprotni = kov socializma "v naše vrste". In proti temu se je treba boriti z vsemi silami. Toda, kljub temu da se je Kraigher strinjal z onimi, ki so poudarjali, da je treba izločati iz ZK ljudi, ki so izgubili jasno perspektivo, je menil, da se je treba zavedati, da ta kapitalistična mentaliteta prodira tudi v dobronamerne komuniste, ki se hočejo iskreno boriti za socializem. Toda so primeri, kot jih je omenil v Kranju Miha Marinko, ko komuniste, ki so zgradili svoje hiše, začenja najedati miselnost privatnih posestnikov in izgubljajo svojo vnemo, da bi delali v interesu družbe. V razpravi na isti konferenci je bilo tudi rečeno, da je prišlo tako daleč, da gotovi ljudje izstopajo iz partije, ker trdijo, da bodo lahko dobili boljši položaj, ako ne bodo člani ZK, ker bo to dvignilo njihov ugled pri strokovnjakih, ki podcenjujejo politično delo. To pa, so poudarili diskutanti, je napačno, ker se je treba zavedati, da izpolnjevanje društvenih planov ne zavisi samo od strokovnjakov ampak tudi od politične zavesti delavcev.

Dezorientiranost članov ZK je tako velika, da so izključitve članov, ki so izgubili komunistično "perspektivo", na dnevnem redu. Še mnogo večja slabost pa je v tem, da ni dotoka novih članov v ZK in da ostajajo med zvestimi le stari preizkušeni partijci, kar pomeni - je dejal Boris Kraigher - da se članstvo ZK po svoji starostni strukturi stara. Dotok mladih komunistov in novih članov iz neposredne proizvodnje je malenkosten. Govorniki so tudi poudarili, da je vedno manj delavcev med člani ZK, kar je zlasti slučaj v goriškem in celjskem okraju. V goriškem okraju je vzrok predvsem v dejstvu, da pol-kvalificirana delovna sila prihaja s podeželja in ima konservativno vaško mentaliteto. Vzrok je tudi v sestankih članov ZK, ki so običajno pusti in slabo pripravljeni. V kranjskem okraju n.pr. se na sestankih razpravljajo osebne zadeve namesto družbeno-političnih problemov in opaža se nekaka mlačnost komunistov napram pojavom gospodarskega kriminala in razsipanja, kar vodi do tega, da komunisti včasih celo zagovarjajo one, ki so bili v zaporu, češ, da so to in ono storili v interesu svojega podjetja. Ni zato slučaj, da ljudje, ki pridejo iz zapora, dobe ponovno važne položaje.

Borba za pridobitev mladine je bilo eno izmed važnih vprašanj razpravljanih na konferencah. Predvsem je bilo poudarjeno, da je ta borba težka, ker mladi ne raste v drugačnih pogojih kot pa so jih imeli stari komunisti in se ne zaveda, kakšne izpremembe so se dogodile doma v preteklih desetih, petnajstih letih. Toda, je rekel Stane Kavčič v Gorici, mladina je predvsem nepokvarjena in napredna in to je dovolj, da jo je mogoče sprejeti v vrste komunistov. Končno: komunist se ne rodi komunist, marveč se vzgoji za komunisto in to je ono, kar je naloga starih komunistov. Da ima mladina svoje poglede, ni nobena nevarnost, ker mladina je "predvsem mlada in ta beseda mnogo pove".

S konferenc so poslali pozdravne brzojavke maršalu Titu, Mihi Marinku in centralnemu komiteju ZK.

(ds)

MARMOR IN STANOVANJSKA STISKA

=====

Poln tovorni avto rešilnih pasov je pripeljal v vas. Dva moža delita pasove zaskrbljenim vaščanom. Eden pravi: "Novih hiš vam še nismo mogli zgraditi. Tu imate rešilne pasove za prvo silo, ko vas bo voda zalila."

Tako se list PAVLIHA norčuje iz vasi nad električno centralo pri Vuhredu na Dravi, ki jih bo zalilo umetno jezero, ko se voda nabere za jezo. Na deželi z izjemo takih izrednih primerov sicer niso udarjeni s stanovanjsko stisko, kot tare ljudi v mestih. V Ljubljani na primer so lani spomladi računali, da bodo imeli dovolj stanovanj čez kakih petindvajset let, takole okrog 1980. leta. Družine z otroci so zadovoljne z enosobnimi stanovanji, ki jih je zgradil Litostroj za svoje same uslužbenke

ci so zadovoljne z enosobnimi stanovanji, ki jih je zgradil Litostroj za svoje samostanske uslužbenke. Samci pa se po dva ali trije stiskajo v takih stanovanjih.

Stanovanjska stiska ni posebna ljubljanska odlika. Beograd in Sarajevo, Maribor in Skoplje in vsa druga jugoslovanska mesta in industrijski kraji imajo podobne težave. Zaradi pritoka delavcev v tovarne je mestno prebivalstvo hitro narasčalo, a hiše so počasi rasle iz tal. Stanovanjske zgradbe, ki so bile med vojno porušene ali ki jih ni bilo mogoče popravljati, so ostale zanemarejene tudi po vojni. Gradili so tovarne in električne centrale, a delavci so le za silo dobili streho nad glavo. O stanovanjski stiski je bilo mnogo govora in mnogo posvetovanj, a malo ukrepov, dokler ni v tednu pred Novim letom sprejela zvezna skupščina zakon o stanovanjskem prispevku.

Zvezna skupščina se je koncem decembra sestala vsega za dva dni, ker proračun in letni gospodarski načrt še nista bila pripravljena. Razpravljala je zato le manj važne zadeve, a kot posebno nujen ukrep je brez običajne dolge razprave v odložitvi sprejela zakon o stanovanjskem prispevku. To je v bistvu nov davek, ki ga plačujejo podjetja na osnovi svojega dobička v poseben sklad za gradnjo stanovanj. Ta sklad se nabira od začetka leta, a niso še določili, kako ga bodo rabili.

S tem je tudi zvezna oblast priznala nujnost stanovanjskega vprašanja. Še prej je so stisko zapazili tudi v inozemstvu. Decembra je bilo naznanjeno, da sta se jugoslovanska in ameriška vlada sporazumeli, da bodo 1,200,000.000 dinarjev iz nadomestilnih sredstev porabili za gradnjo stanovanjskih hiš v Beogradu. Ta sredstva se nabirajo z gospodarsko pomočjo, ki jo Združene države pošiljajo Jugoslaviji. Jugoslavija je obvezna, da v nadomestilo za del pomoči dene na stran določeno vsoto v dinarjih, katero Združene države po svoji volji uporabijo v Jugoslaviji. Milijarda teh dinarjev bo letos pomagala graditi avtomobilsko cesto iz Ljubljane v Zagreb, ki ima nedvomno tudi strateški pomen. Druga dobra milijarda pa bo gradila 9 hiš s preko 250 stanovanji v Beogradu.

Splošna gospodarska politika v Jugoslaviji je lanske jeseni krenila na pot varčevanja. Tito je v govoru pred zveznim odborom Socialistične zveze delovnega ljudstva nakazal smer, kateri so zvesto sledili ostali komunisti. Ena od glavnih točk je bila kritika potratnosti v gradbeništvu. Tovarna viskoze v Loznici, ki jo še niso dogradili, je bila med izbranimi primeri. Za svoje uslužbenke je gradila hiše, ki so se BORBI zdele "luksuzne": vsaka je imela kopalnico in kotle za stalno tekočo vročo vodo. Posebno potratna je bila tovarna pri gradnji upravnega poslopja, ki naj bi bilo obloženo z marmorjem in naj bi imelo celo uvožene naprave za hlajenje zraka po leti.

Take in podobne primere potratnosti so govorniki in časopisi strogo obsojali. Rekli so, da je treba graditi poceni, tako da bi za malo denarja lahko mnogo spravili pod streho. Vodila jih je pač resnica, da so denarna sredstva in gradbeni material omejene količine. Poleg tega delavci, ki z marmorjem oblagajo palače, tratiijo čas, ko bi lahko zidali potrebnejše stavbe. A včasih komunisti zamiže.

V januarju so naznanili, da bodo letos z marmorjem obložili palačo Zveznega izvršnega sveta v Beogradu. To je ena od stavb, ki so jih po grandioznem načrtu za čeli graditi po vojni v Novem Beogradu na nizkem zemljišču na drugem bregu Save. Hoteli so zgraditi komunizma vredno prestolnico. Zidanje so prekinili kmalu po prelomu z Moskvo. Železobetonska ogrodja so stala kot spomenik potratnosti vlade. Mnogi zapadnjaki na obisku v Beogradu so v njih videli simbol, da je vlada krenila po novi poti. Beograjčani pa so govorili, da so gradnjo prekinili, ker so se zgradbe pričele vdirati v mehko zemljišče.

Palačo in njene načrte so zdaj preuredili, a pri tem odgovorni arhitekti izjavljajo, da se zgradba ne pogreza v zemljo. V dogotovljeno stavbo se bodo vselili uradi Izvršnega sveta, kakor tudi zunanje ministrstvo, Zvezni planski zavod in druge pisarne. Vsebovala bo tudi veliko dvorano za preko 1000 ljudi, v kateri se bodo vršili svečani sprejemi in podobne slovesnosti. Bo prva stavba v Beogradu z domačimi aluminijastimi okenskim okviri.

Ta palača ni edini znak, da se oblastnikom zdi važnejše bahavo postavljanje na zunaj kot skrb za domače ljudi. Komunistična vnetost se zelo ohladi, kadar se zavzemajo za splošne ljudske in ne predvsem partijske koristi. Urbanisti v Beogradu pripravljajo načrte za nove lepe ulice z visokimi hišami. Bulevar Revolucije in drugi deli mestnega središča naj bi bili res postavljanja vredni. V ta namen pasoz začeli podirati četrti starih hiš, toda zgradili niso še nobenih novih stanovanj, v katere bi se vselili ljudje, ki bodo izgubili streho nad glavo... (ds)

PISMA UREDNIKU

"Ti si Peter Skala": G.urednik! Iz Vašega uvodnika(KT 184)bi kdo mogel sklepati,da se papež in katoliška Cerkev bavita samo z etiko in moralo.Žal se bavita tudi s "svetnimi zadevami",v katerih se katoličani gotovo razlikujejo in v katere se Cerkev dosledno vmešuje povsod,kjer ima za to priliko.A kjer se to dogaja,tam je Cerkev "nezmotljiva" tudi v svetnih zadevah; vsaj tako si klerikalci predstavljajo to stvar in položaj izkoriščajo za svoje strankarske cilje.Ker je to pri nas Slovencih še posebej očitno,bi bilo treba zavzeti k temu jasno in nedvoumno stališče. Da pa bi se igrali "klerikalce",da bi izigrali klerikalce,odnosno, da bi slednjim odvzeli orožje,s katerim se borijo za svetno oblast,bi bilo hinavsko. I.S.

(O stvari,ki jo omenja pisec zgornjega pisma,razpravljamo v današnjem uvodniku. Ur.KT.)

"Od novega begunca": G.urednik! Novi begunec g -r ni prvi,ki daje nasvete "stari emigraciji" (KT 183).Toda ne vem za noben odgovor,ki bi ga takemu novemu beguncu dala kdaj "stara emigracija".Tole je moje mišljenje ob takih nasvetih:

Novi begunci pričakujejo popolnoma logično,ko prekoračijo jugoslovansko mejo,da bodo tudi emigracijo našli tako "monolitno",kot je bilo vse "monolitno" doma v Jugoslaviji.Ker tega ni,zato so v veliki večini zaročarani. - Po mojem mnenju predstavlja -rjevo pismo primer djilasovstva.To je morda bližje demokraciji kot titovstvo,vendar sta oba še vedno astronomsko daleč od demokracije.Predvidevam,da smatrajo novi begunci djilasovstvo kot velik korak naprej; za nas demokratične begunce predstavlja to velik korak nazaj,od tega,kar si želimo.Za nove begunce predstavlja djilasovstvo že demokracijo,ker je pač nasprotje titovstvu.Zato nam je v nekaki obliki svetovano,naj se emigranti oprimemo djilasovstva.

G.-r bo kmalu videl,da se emigracija deli na dva dela:demokratskega in totalitarnega.Međ obema je sporazum nemogoč.Dasi ima demokratski

SLOVENCİ O DR.KOROŠCU: Spominski članek g.Vilderja ob 15.obletnici smrti dr.Antona Korošca (KT 179) je utegnil vzbuditi kakemu Slovencu dvome,češ da je morda g.Vilder pisal tako iz povsem strankarskih razlogov.Kajti ves svobodni slovenski tisk,kolikor je pisal ob tej priliki,je velikega pokojnika koval samo v zvezde.Izjema je bil samo KLIC TRIGLAVA (in pri Srbih pariška NAŠA REČ,ki je članek ponatisnila). Ko sem listal po "Spominih" msgr.Škerbca,kateremu ni moč zanikati,da ne bi osebno poznal glavnih slovenskih politikov,sem čudoma naletel na mnenje,zelo podobno Vilderjevemu.Tudi msgr.Škerbec imenuje dr.Korošca "odličnega taktika". V "Spominih" pa je obelodanil še dve izjavi:Dr. Evgen Lampe,od nekaterih nazvan "največji slovenski talent",je izjavljal avtorju,da je "dr.Korošec sijajen politični intrigant.Kadar ga je dr.Šuštaršič poslal s kako tako nalogo,jo je vedno odlično izvršil.Nima pa sposobnosti za politični koncept,v težkih situacijah ne najde izhoda in za političnega voditelja nima primernih lastnosti." Dr.Vladko Maček je - po msgr.Škerbcu - takole rekel:"Dr.Korošec je le taktizer,vsa njegova politika je le taktika brez ravne linije in načelnosti,usmerjena na trenutni uspeh brez dalekovidnosti." Tudi msgr.Škerbec piše,da je dr.Kulovec kritiziral Koroščevo politiko,kot je to že pisal g.Vilder. Po Radičevi smrti,da ne bi smel mimo Hrvatov sprejeti predsedstva vlade,in po smrti kralja Aleksandra,da ne bi smel mimo Hrvatov sprejeti mesta v Stojadinovičevi vladi.Zato pri Hrvatih ni bil cenjen.

Ze samo to kaže,da bi bilo treba dr.Koroščevo politiko in s tem se veda njega samega bolj kritično ocenjevati. Kdaj se bomo Slovenci o tresli stare navade,da svoje voditelje kujemo v zvezde?Ker jih ne ocenjujemo kritično,delamo napako za napako. Sicer pa je bila stvarna kritika pri Slovencih že davno gordijski vozal.Ni zastoj Fran Levstik 1867.pisal:"Saj veš,da pri nas kritika komarje preceja,a velblode požira"

Tič

tabor veliko frakcij, ki so na prvi pogled nepovezane, so vendar vse za demokracijo in za Jugoslavijo. So najprej za demokracijo in šele potem za Jugoslavijo. So in bodo proti vsaki Jugoslaviji, ki ni ali ne bo demokratska. Kakor hitro bi pa prišlo do konkretne akcije za demokratizacijo Jugoslavije, kar je verjetno v manjši meri odvisno od same demokratske emigracije, se bo ta emigracija hitro sedinila. Dotlej pa ni treba posnemati komunistično "monolitnost", ustvarjati "aktiviste" in podobno. Sedanja delavnost emigracije se ne sme omejiti samo na analizo titovskih eksperimentov ali na to, kaj je rekla Jovanka Moši ali pa Kardelj Rankoviću. - Prav tako bo g.-r kmalu opazil, da v demokratičnih državah ni "dvostrankarskega upravljanja države" (to je djilasovščina) in da Francija ni edina dežela z več strankami (tudi Svica, Danska, Belgija ali Švedska je takšna). - Takole razumem nove begunce: ker so živel deset let v komunistični deželi, so podzvestno prevzeli del komunističnega načina izražanja ali mišljenja. Kako težko se je tega otresti, vemo stari emigranti najbolj. Mnogi se ga še niso, mnogi se ga tudi nikoli ne bodo.

V.F.

"Amerika": G.urednik! Dodatno k uvodniku v KT 181: Ameriška vlada je objavila 18. januarja, da bo "osvobodilna vojska", ki jo Amerika vzdržuje v Evropi in ki šteje 2000 gverilcev, zmanjšana za dve tretjini, t.j. na okroglo 650 mož. Ta "vojska" se nahaja v južni Nemčiji že od leta 1952 in se sestoji iz beguncev iz komunistično-upravljanih dežel. Istočasno so objavili, da bodo zmanjšali za eno četrtino gverilsko enoto, ki jo vežbajo v Ameriki. To bo baže odložilo priprave za ustanovitev gverilske enote za Daljni vzhod. Gverilci v Ameriki se vežbajo v različnih jezikih, vključno kitajskem. - Vaš uvodnik in pa to oznanilo se mi ne zdi, da se ujemata. Poleg tega je poznano, da so Amerikanci začeli že marsikaj na tem svetu, pa se ali ni obneslo ali pa so se "g. spodarji", t.j. Amerikanci sami naveličali. To tragedijo, da jo tako imenujem, so občutili mnogi, ki so delovali proti komunistom po ameriških navodilih in z ameriško iniciativo. Amerikanci so v mnogem otroci, ki se zaga njajo enkrat sem in enkrat tja ter imajo navado navduševati ljudi za nekaj, čemur se kasneje sami odpovedo. Ta nestalnost v ameriški politiki do beguncev je vse prej kot ohrabrujoča za one, ki stoje v aktivni opoziciji proti komunizmu.

M.G.

(Informacijski urad ameriškega veleposlaništva v Londonu nas je obvestil, da nimajo nobenih vesti o "osvobodilni armadi", kot je pisano zgoraj. Toda če kljub temu vest, kot jo je priobčil NEWS CHRONICLE, drži, potem je to znak, da Amerika spoznava, da so v borbi s komunizmom lahko učinkovitejša sredstva kot pa so gverilci. Zmanjšanje "osvobodilne armade" kaže dalje, da stremi Amerika za "osvoboditvijo na miren način", kot smo pisali v uvodniku. - Ne bi rekli, da so Amerikanci otroci. Vsekar so mlad narod, poln sile in zaleta, v katerem vse prekipi. Kot so pri tem zmožni ustvariti čuda, obstoja nevarnost, da nje same in svet raznese, kot kotel, če nima varnostne zaklopke. Ur.KT.)

Besede in besede: G.urednik! Zdi se mi žalostno, da slovenski gospodarstvenik, ki po besedah dopisnika raste med socializmom in reakcijo (KT-181), izraža tako tipično naivno miselnost: "nima ničesar proti komunizmu, ako bi partijski voditelji in za njimi vsi člani partije sprovajali v delo ono, kar jim komunistični

"...Ironija usode je hotela, da so v zadnji vojni prav Hrvatje, bolj kakor Srbi in še mnogo bolj kakor Slovenci, dosegli vse svoje narodne pretenzije, da niso dobili nazaj samo Medmurja, hrvatskega Primorja, vseh dalmatinskih mest in vseh otokov, ki jih je Pavelić prepuštil tuji oblasti, da so dobili še Zadar, Reko, vso Istro in povrhu še Baranjo." (Dr.C.Jelenc v "Svobodni besedi", November 1955.)

nauk narekuje". Pri tem kajpak misli le na privlačni del komunističnih obljub, na katere je nasedalo brez števila inteligentov po vsem svetu med druga vojnama, a pozablja na od vratnejše nauke o razredni borbi in diktaturi proletariata, ki jih komunisti povsod tako vesti in sprovajajo. Žalostno pri tem je to, da ne uvidi glavne napake komunizma, ki je zanikanje vrednosti človeka kot posameznika.

K.